

Начало>Предприемане на съдебни действия>Къде и как>Правото на коя страна се прилага? Правото на коя страна се прилага?

Португалия

1 Източници на действащите норми

В членове 1, 3 и 4 от португалския Граждански кодекс са предвидени следните източници на вътрешното право:

- Закони
- Обичайна практика
- Справедливост

Следните източници на международното право са предвидени в член 8 от португалската Конституция:

- Нормите и принципите на общото или обичайното международно право са неразделна част от португалското право.
- Нормите, установени в надлежно ратифицирани или одобрени международни конвенции, влизат в сила в португалското национално право след официалното им обнародване и остават в сила, докато са обвързващи по отношение на португалската държава съгласно международното право.
- Нормите, приети от компетентните органи на международните организации, в които Португалия членува, влизат непосредствено в сила в португалското национално право, при условие че това е предвидено в съответните учредителни договори.
- Разпоредбите на договорите, уреждащи Европейския съюз, и нормите, установени от неговите институции при упражняване на съответните им правомощия, се прилагат в португалското национално право при условията, определени от правото на Съюза, при спазване на основните принципи на демократичната държава въз основа на върховенството на закона.

1.1 Национални правни норми

Закони

Законите представляват пряк източник на вътрешното право. Съгласно член 1, параграф 2 от португалския Граждански кодекс всички общи норми, приети от компетентните органи на държавата. В член 112, параграф 1 от португалската Конституция се посочва, че законодателството включва законите, законодателните постановления и регионалните законодателни актове.

Обичайна практика

Обичайната практика е юридически допустима като източник на вътрешното право, когато са изпълнени двете условия, посочени по-долу:

- тя не противоречи на принципите на добросъвестността, и
- установена е от закона (член 3, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Справедливост

Португалските съдилища могат да разрешат спор в съответствие с принципите на справедливостта, само ако:

- законът го допуска (член 4, буква а) от португалския Граждански кодекс), или
- страните са дали съгласие и за тях е налице съответното правоотношение (член 4, буква б) от португалския Граждански кодекс), или
- страните предварително са дали съгласие за съдебна защита съгласно принципа на справедливостта (член 4, буква в) от португалския Граждански кодекс).

1.2 Многостранни международни конвенции

Конвенциите от Хагската конференция по международно частно право

Португалия е страна по 26 Хагски конвенции:

1. Конвенция относно гражданския процес (Хага, 1954 г.)

Вж.: [тук](#)

2. Конвенция за приложимото право към задълженията за издръжка на деца (Хага, 1956 г.)

Вж.: [тук](#)

3. Конвенция за признаване и изпълнение на решения, свързани със задължения за издръжка на деца (Хага, 1958 г.)

Вж.: [тук](#)

4. Конвенция относно компетентността на органите и приложимото право в областта на закрилата на непълнолетните (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

5. Конвенция относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

6. Конвенция за премахване на изискването за легализация на чуждестранни публични актове (Хага, 1961 г.)

Вж.: [тук](#)

7. Конвенция за връчване в чужбина на съдебни и извънсъдебни документи по граждански или търговски дела (Хага, 1965 г.)

Вж.: [тук](#)

8. Конвенция относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански и търговски дела (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

9. Допълнителен протокол към Хагската конвенция относно признаването и изпълнението на чуждестранни съдебни решения по граждански и търговски дела (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

10. Конвенция за признаване на разводите и законната раздяла (Хага, 1970 г.)

Вж.: [тук](#)

11. Конвенция за приложимото право при пътнотранспортни произшествия (Хага, 1971 г.)

Вж.: [тук](#)

12. Конвенция за събиране на доказателства в чужбина по граждански или търговски дела (Хага, 1970 г.)

Вж.: [тук](#)

13. Конвенция за международното управление на имуществото на починали лица (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

14. Конвенция за приложимото право при продуктова отговорност (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

15. Конвенция за признаването и изпълнението на съдебни решения, свързани със задължения за издръжка (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

16. Конвенция за приложимото право към задълженията за издръжка (Хага, 1973 г.)

Вж.: [тук](#)

17. Конвенция относно приложимото право по отношение на имуществения режим между съпрузи (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

18. Конвенция относно сключването и признаването на валидността на гражданските бракове (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

19. Конвенция за приложимото право при посредничество (Хага, 1978 г.)

Вж.: [тук](#)

20. Конвенция за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца (Хага, 1980 г.)

Вж.: [тук](#)

21. Конвенция за защита на децата и сътрудничество в областта на международното осиновяване (Хага, 1993 г.)

Вж.: [тук](#)

22. Конвенция за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителските грижи и мерки за защита на децата (Хага, 1996 г.)

Вж.: [тук](#)

23. Конвенция за международната защита на пълнолетни лица (Хага, 2000 г.)

Вж.: [тук](#)

24. Конвенция за споразуменията относно избор на съд (Хага, 2005 г.)

Вж.: [тук](#)

25. Конвенция за международното събиране на издръжка на деца и на други членове на семейството (Хага, 2007 г.)

Вж.: [тук](#)

26. Протокол за приложимото право към задълженията за издръжка (Хага, 2007 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенции на Международната комисия по гражданското състояние (ICCS)

Португалия е страна по 10 конвенции на ICCS

Тези конвенции са достъпни [тук](#)

1. Конвенция относно издаването на някои извлечения от актовете за гражданско състояние, които да послужат пред чуждестранни институции (Париж, 27 септември 1956 г.). Одобрена със: Закон № 33/81, обнародван в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 196 от 27.8.1981 г.

Вж.: [тук](#)

2. Конвенция относно безплатното издаване и освобождаването от легализация на копията на актове за гражданско състояние (Люксембург, 26 септември 1957 г.). Одобрена със: Закон № 22/81, обнародван в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 189 от 19.8.1981 г.

Вж.: [тук](#)

3. Конвенция за международния обмен на информация относно гражданското състояние (Истанбул, 4 септември 1958 г.). Одобрена със: [Наредба-закон № 39/80](#), обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 145 от 26.6.1980 г.

Вж.: [тук](#)

4. Конвенция относно промяната на фамилните и собствените имена (Истанбул, 4 септември 1958 г.). Одобрена със: Резолюция № 5/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 40 от 16.2.1984 г.

Вж.: [тук](#)

5. Конвенция относно разширяване на правомощията на институциите, упълномощени да приемат декларации за признаване на биологични деца (Рим, 14 септември 1961 г.). Одобрена със: Резолюция № 6/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 50 от 28.2.1984 г.

Вж.: [тук](#)

6. Международна конвенция относно издаване на многоезични извлечения от актове за гражданско състояние (Виена, 8 септември 1976 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 34/83, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 109 от 12.5.1983 г.

Вж.: [тук](#)

7. Международна конвенция относно издаване на многоезични извлечения от актове за гражданско състояние (Виена, 8 септември 1976 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 34/83, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 109 от 12.5.1983 г.

Вж.: [тук](#)

8. Конвенция за освобождаване от изискването за легализация на някои актове и документи (Париж, 15 септември 1977 г.). Одобрена със: [Наредба-закон № 135/82](#), обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 292 от 20.12.1982 г.

Вж.: [тук](#)

9. Конвенция относно приложимото право за фамилните и собствените имена (Мюнхен, 5 септември 1980 г.). Одобрена със: Резолюция № 8/84 на Народното събрание, обнародвана в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 54 от 3.3.1984 г.

Вж.: [тук](#)

10. Конвенция относно издаването на удостоверение за брачна дееспособност (Мюнхен, 5 октомври 1980 г.). Одобрена със: Правителствено постановление № 40/84, обнародвано в Официалния вестник на Португалия, Серия I, № 170 от 24.7.1984 г.

Вж.: [тук](#)

Други относими многостранни конвенции, по които Португалия е страна:

Парижка конвенция за закрила на индустриалната собственост (Стокхолм, 1967 г.)

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

Конвенция на ООН за статута на бежанците от 1951 г. и Протокола към нея от 1967 г.

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

Протокол: [тук](#)

Конвенция за единен закон за менителниците и записите на заповед и Конвенция относно уреждането на някои правни спорове във връзка с менителниците и записите на заповед (Женева, 1930 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенция за единен закон за чековете и Конвенция относно уреждането на някои правни спорове във връзка с чековете (Женева, 1931 г.)

Вж.: [тук](#)

Вашингтонска конвенция от 1973 г. за единен закон за формата на завещателните разпоредения с международен елемент, по която Португалия е страна, ратифицирана с Наредба-закон № 252/75

Вж.: [тук](#)

Конвенция за признаване и изпълнение на чуждестранни арбитражни решения (Ню Йорк, 1958 г.)

Вж.: [тук](#)

Конвенция относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела, Конвенция II от Лугано (Решение 2009/430/ЕО на Съвета от 27 ноември 2008 г.)

Вж.: [тук](#)

Решение: [тук](#)

Конвенция за международни железопътни превози от 1980 г., изменена с Протокола от Вилнюс от 1999 г.

Вж.: [тук](#)

Европейска конвенция за обмен на правна информация между държави, подписана в Лондон през 1970 г.

Вж.: [тук](#)

Конвенция на Съвета на Европа за превенция и борба с насилието над жени и домашното насилие — Истанбулска конвенция от 2011 г.

Вж.: [тук](#)

Конвенцията на Организацията на обединените нации за събирането на издръжка в чужбина — Нюйоркска конвенция от 1956 г.

Вж.: [тук](#) и [тук](#)

1.3 Основни двустранни конвенции

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Република Ангола, подписано в Луанда (1995 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно сътрудничество между Португалската република и Република Гвинея Бисау, сключено в Бисау (1988 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Република Мозамбик, подписано в Лисабон (1990 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Португалската република и Демократична република Сао Томе и Принсипи (1976 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за събиране на издръжка между Португалската република и Република Кабо Верде (1982 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение за правно и съдебно сътрудничество между Република Португалия и Република Кабо Верде (2003 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение между правителството на Португалската република и правителството на Съединените американски щати относно събирането на вземания за издръжка (2000 г.)

Вж.: [тук](#)

Споразумение между Португалската република и Великото херцогство Люксембург относно правната помощ по въпроси, свързани с родителски права и правата на лични отношения (1992 г.)

Вж.: [тук](#)

2 Прилагане на стълкновителни норми

Когато дадена стълкновителна норма препраща към чуждо право, това предполага единствено прилагането на вътрешното право на тази държава; това не означава, че съдилищата на въпросната държава имат компетентност. Единственото изключение от горното правило е налице, ако съществува изрична разпоредба в обратния смисъл (член 16 от португалския Граждански кодекс).

Прилагането на чуждото право е ограничено до нормите на чуждата правна система, които са част от режима, уреждащ областта на правото, обхваната от стълкновителната норма (например наследства, семейноправни въпроси, задължения, вещни права). (член 15 от португалския Граждански кодекс).

2.1 Задължение на съдията да прилага служебно стълкновителните норми

В Португалия съдът не е обвързан от твърденията на страните, отнасящи се до проучване на правните норми и тяхното тълкуване и прилагане (член 5, параграф 3 от португалския Граждански кодекс). От този общ принцип следва, че националният съд прилага стълкновителните норми служебно.

2.2 Препращане

В Португалия има три основни норми, когато става въпрос за *препращане*:

норма относно *препращане* към правото на друга държава (член 17 от португалския Граждански кодекс)

норма относно *препращане* към португалското право (член 18 от португалския Граждански кодекс)

норма, предвиждаща случаи, при които не се допуска *препращане* (член 19 от португалския Граждански кодекс).

Препращане към правото на друга държава

В Португалия се допуска препращане към правото на друга държава.

Препращане към правото на друга държава е допустимо, когато португалската стълкновителна норма препраща към правото на друга държава и тази държава е компетентна да реши спора (член 17, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Препращането приключва, ако:

чуждото право, към което португалската стълкновителна норма препраща, представлява личен закон и

заинтересованата страна е с обичайно местопребиваване в Португалия, или

пребивава в държава, съгласно чиито стълкновителни норми се прилагат законите на държавата, чийто гражданин е страната (член 17, ал 2 от португалския Граждански кодекс).

Препращане обаче се осъществява винаги, когато са изпълнени кумулативно и двете долупосочени условия:

делата включват настойничество, попечителство, имуществени отношения между съпрузи, родителска отговорност, отношения между осиновител и осиновен или наследство в случай на смърт, както и чуждото право, посочено в португалската стълкновителна норма, препраща към правото на мястото, където се намира недвижимата вещ, и то се счита за компетентно. (член 17, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Препращане към португалското право

Налице е *препращане* към португалското право, когато португалска стълкновителна норма препраща към правото на друга държава, което от своя страна съдържа стълкновителна норма, препращаща обратно към португалското законодателство. В този случай се прилага португалското право (член 18, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Все пак при дела, касаещи **правното положение на лицето**, *препращането* към португалското право е допустимо само ако е изпълнено следното допълнително изискване:

заинтересованата страна е с обичайно местопребиваване на португалска територия, или португалското право се счита за приложимо според правото на държавата по местопребиваване на заинтересованата страна (член 18, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, в които препращане е недопустимо

Никоя от посочените по-горе форми на *препращане* не се допуска в следните случаи:

когато *препращането* води до нищожност или неизпълняемост на сделка, която би била действителна, ако просто се приложи португалска стълкновителна норма (без *препращането*) (член 19, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

когато *препращането* води до незаконност на дадено положение, което в противен случай би било в съответствие със закона (член 19, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

когато заинтересованите страни са определили приложимото чуждо право, ако това е допустимо (член 19, параграф 2 от португалския Граждански кодекс)

2.3 Промяна на критерия за определяне на приложимото право (привръзка)

Критерият на привързване представлява фактическото или правното обстоятелство, което е избрано в стълкновителната норма и служи като база за определяне на приложимото право. В зависимост от случая това обстоятелство може например да бъде гражданството или мястото, където е осъществена сделката, където е създаден обектът на интелектуална собственост, където е регистрирано дадено право, където се намират активите или където пребивава заинтересованата страна.

В португалската съдебна система се налагат поне две ограничения във връзка с промяната на критерия на привързване:

Заобикаляне на закона чрез измама — промяна на критерия на привързване, произтичаща от дадено фактическо или правно положение, създадено от заинтересованите страни с цел да се избегне прилагане на правото, което в противен случай би било приложимо, се счита за недопустимо (член 21 от португалския Граждански кодекс).

Възрастта на навършване на пълнолетие според предхождащия личен закон не се засяга от евентуална промяна на личния закон (член 29 от португалския Граждански кодекс).

Ако не е възможно да бъде определен критерий на привързване, от който да зависи определянето на приложимото право, тогава се използва приложимото в други случаи право (член 23 от португалския Граждански кодекс).

2.4 Изключения от обичайното прилагане на стълкновителни норми

Нарушаване на обществения ред

Разпоредбите на чуждото право, посочено от стълкновителната норма, не се прилагат, ако нарушават основните принципи на международния обществен ред на Португалската държава (член 22, параграф 1 от португалския Граждански кодекс). В такъв случай се прилагат други разпоредби от чуждото право, които се считат за по-подходящи, или алтернативно — нормите на португалското вътрешно право (член 22, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Международни конвенции и законодателството на ЕС

Когато в международни конвенции, които са обвързващи за Португалската държава, или в законодателството на ЕС са предвидени правни норми за приложимото право, които се различават от предвиденото според националните стълкновителни норми, съответните национални норми не се прилагат.

2.5 Доказване на чуждестранен закон

Страната, която се позовава на чуждо право, носи тежестта на доказване на съществуването и съдържанието на това право. Съдът обаче трябва служебно да потърси и получи информацията относно чуждото право. Чуждото право се тълкува в рамките на системата, към която принадлежи, и в съответствие с установените в нея тълкувателни норми (член 23, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

За получаване на информацията относно чуждото право по граждански и търговски дела се допуска позоваване на двете конвенции, по които Португалия е страна:

Европейска конвенция за обмен на правна информация между държави (Лондон, 1968 г.)

Конвенция за информиране по правни въпроси по отношение на действащото право и неговото прилагане (Бразилия, 1972 г.)

Ако не е възможно да се удостовери съдържанието на чуждото право, тогава се използва приложимото в други случаи право (член 23, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3 Стълкновителни норми

3.1 Договорни задължения и правни действия

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания), приложимото право към договорни задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. (Рим I), който има предимство пред долупосочените национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Дания е единствената държава членка на Европейския съюз, за която не се прилага Регламент (ЕО) № 593/2008 от 17 юни 2008 г. За нея продължава да се прилага Римската конвенция от 1980 г. за приложимото право към договорните задължения. В Дания приложимото право към договорните задължения се определя по Римската конвенция от 1980 г., която има предимство пред долупосочените национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Въпросите, свързани с доказване, тълкуване и изпълнение на декларирано намерение, както и с липсата на завещание или пороци в завещанието, се уреждат:

от приложимото право по съществото на сделката (член 35, параграф 1 португалския Граждански кодекс).

Стойността на фактическите действия като изявление за намерение се определя:

от правото на обичайното местопребиваване на лицето, което прави изявлението, и на неговия адресат, а при липса на такава, от правото на мястото, където са извършени фактическите действия.

Стойността на мълчанието като начин за волеизявление се определя:

от правото на обичайното местопребиваване на лицето, което прави изявлението, и на неговия адресат, а при липса на такава, от правото на мястото, където е получено предложението (член 35, алинеи 2 и 3 от португалския Граждански кодекс).

Формата на декларирането на намерение се урежда:

от приложимото право по съществото на сделката, или

от действащото законодателство на мястото, където е направено изявлението, или

от законодателството на държавата, посочена в действащата стълкновителна норма на мястото, където е направено изявлението (член 36, алинеи 1 и 2 от португалския Граждански кодекс).

Важно:

Алтернативи 2) и 3) са допустими само ако правото, уреждащо сделката по същество, не предвижда, че изявлението ще бъде недействително или неприложимо в случай на неспазване на определена форма дори ако сделката е сключена в чужбина.

По отношение на законното представителство се прилага:

правото, което урежда правоотношението, от което произтича представителната власт (член 37 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към представителството на юридически лица от техните законоустановени органи е:

съответният личен закон.

Договорното представителство е уредено по следния начин:

Правото на държавата, в която се упражняват правомощията за представителството, урежда съществуването, удължаването, изменението, последиците и прекратяването на правомощията за представителство (член 39, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Правото на държавата по обичайното пребиваване на представявяното лице се прилага, ако представителят упражнява правомощията си в държава, различна от посочената от представлявяното лице, и това е известно на третото лице, с което той сключва договор (член 39, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Законът по местонахождението на седалището на представителя се прилага, ако посоченият представител упражнява представителните правомощия професионално и това е известно на договарящата трета страна (член 39, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Законът по местонахождение на недвижимото имущество се прилага, когато представителството е свързано с разпореждането или с управлението на това имущество (член 39, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Давностните и преклузивните срокове се регулират от:

закона, приложим към правото, за което съответният срок се отнася (член 40 от португалския Граждански кодекс).

Задълженията, произтичащи от правни сделки и съществото на сделката се уреждат:

I. закона, който страните по договора са избрали или са имали предвид (член 41, параграф 1 от португалския Граждански кодекс), ако е изпълнено едно от следните условия:

приложимостта му съответства на сериозен интерес на деклараторите, или е

е свързан с някой от елементите на сделката, който попада в обхвата на международното частно право (член 41, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

II. Когато страните не са определили правото, приложимото право е, както следва:

правото по обичайното местопребиваване на декларатора, ако става дума за едностранна сделка;

правото по общото обичайно местопребиваване на страните, ако се касае за договор (член 42, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

III. В случай на договор, в който страните не са определили правото и нямат общо обичайно местопребиваване, трябва да се направи разграничение между две положения:

-безвъзмездни договори, при които приложимото право е правото по обичайното местопребиваване на договарящата страна, която е предоставила ползата;

обременяващи договори, при които приложимото право е правото по мястото, където са сключени (член 42, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към управлението на предприятие, е:

правото по мястото, където се осъществява основната дейност на управителя (член 43 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право относно неоснователното обогатяване е:

правото, на което е основано прехвърлянето на активите в полза на обогатилата се страна.

3.2 Извъндоговорни задължения

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания) приложимото право по отношение на извъндоговорните задължения се определя в съответствие с Регламент (ЕО) № 864/2007 от 11 юли 2007 г. (Рим II), който има предимство пред долупосочените национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Въпреки това, в отношенията между Португалия и държавите, които са страни по Хагската конвенция от 1971 г. за приложимото право при пътнотранспортни произшествия, приложимото право в такива случаи се определя в съответствие с посочената конвенция, която изключва приложението на съответните стълкновителни норми, в Регламент Рим II (член 28 от Регламент Рим II).

Режим съгласно националните стълкновителни норми

I. Приложимото право към извъндоговорна отговорност, основана на неправомерно увреждане или на риск, е:

а) правото на държавата, където е извършена основната увреждаща дейност; или

б) в случай на бездействие, правото по мястото, където отговорното лице е трябвало да извърши дадено действие (член 45, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

II. Ако извършителят не се счита за отговорен според правото по мястото, където е извършена увреждащата дейност, или ако става дума за бездействие — според правото по мястото, където лицето е трябвало да действа, приложимото право е правото на държавата, в която е настъпил вредоносният резултат, при условие че кумулативно са изпълнени две изисквания:

а) извършителят се счита за отговорен според правото на държавата, в която е настъпил вредоносният резултат; както и

б) извършителят е могъл да предвиди вредата, причинена в дадената държава в резултат на неговото действие или бездействие. (член 45, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

III. Горепосочените норми в точки I и II не се прилагат в следните случаи:

- а) ако извършителят и увредената страна са с едно и също гражданство или едно и също обичайно пребиваване и случайно се намират в чужбина, приложимото право е правото по тяхното гражданство или по тяхното общо обичайно пребиваване в зависимост от случая;
- б) когато не се засягат разпоредбите на съответната държава, които трябва да се прилагат еднакво за всички лица (член 45, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

3.3 Правно положение на субекта и неговите аспекти, свързани с гражданското състояние (име, местопребиваване, правоспособност и дееспособност)

Понятие за личен закон

Физически лица:

Личният закон е правото на държавата, чийто гражданин е физическото лице (член 31, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Що се отнася до лица без гражданство, личният закон на лице без гражданство е правото по мястото на неговото обичайно пребиваване (член 32, параграф 1 от португалския Граждански кодекс). Ако обаче лицето без гражданство е ненавършило пълнолетие лице или лице, поставено под запрещение, личният закон е правото по неговия постоянен адрес (член 32, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Юридически лица

Личният закон на юридическите лица е правото на държавата, в която се намира тяхното главно седалище и действително управление (член 33, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

По личния закон на физическите лица се урежда:

гражданско състояние (член 25 от португалския Граждански кодекс);

дееспособност (член 25 от португалския Граждански кодекс);

началото и края на тяхната юридическа правосубектност (член 26, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

правата на личността — съществуване, закрила и ограничения (като се има предвид, че чуждестранните граждани или лицата без гражданство нямат право на каквато и да е правна закрила, която не е призната съгласно португалското право), (член 27 от португалския Граждански кодекс);

възрастта на навършване на пълнолетие (като се има предвид, че промяната на личния закон не засяга навършеното пълнолетие по предхождащия личен закон), (член 29 от португалския Граждански кодекс);

настойничество и другите сходни институти, предназначени да осигурят защита на недееспособните лица (член 29 от португалския Граждански кодекс).

По личния закон на юридическите лица се урежда:

правосубектността на юридическото лице;

учредяването, дейността и компетенциите на неговите органи;

начините за придобиване и загубване на членство, както и свързаните с това права и задължения;

отговорността на юридическото лице, неговите съответни органи и членове към трети лица,

преобразуването, прекратяването и ликвидацията на юридическото лице (член 33, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Преместване и сливане на юридически лица:

Преместването на седалището на юридическо лице от една държава в друга не прекратява неговата правосубектност, ако правото по мястото и на двете седалища допуска това,

сливането на юридически лица, за които действат различни лични закони, се оценява по двете законодателства (член 33, параграфи 3 и 4 от португалския Граждански кодекс).

Международни юридически лица:

Личният закон е определен в конвенцията, въз основа на която са създадени, или от устава.

Ако такава посочване липсва, приложимо е правото на държавата по седалището на юридическото лице (член 34 от португалския Граждански кодекс).

3.4 Установяване на произход, в т.ч. осиновяване

3.4.1 Установяване на произход

Приложимото право към установяване на произхода е следното:

Личният закон на родителя към момента на установяване на произхода (член 56, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

Общото национално право на двамата родители. Алтернативно, ако родителите нямат общо национално право, се прилага правото на държавата по общото обичайно пребиваване на съпрузите или, ако такава липсва, личния закон на детето, ако неговата майка е омъжена и установяването на произхода се отнася до бащата (член 56, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Отношенията между родителите и децата се уреждат от:

общото национално право на родителите или, ако такава липсва,

правото на държавата по общото обичайно пребиваване на двамата родители; или,

ако родителите пребивават в различни държави, личният закон на детето (член 57, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

3.4.2 Осиновяване

Приложимото право към осиновяването, към връзките между осиновителя и осиновения и към връзките между осиновения и неговото или нейното биологично семейство, е, както следва:

личният закон на осиновителя (член 60, параграф 1 от португалския Граждански кодекс), или

ако осиновителите са женени или ако осиновеният е дете на единия осиновител - от общото национално право на осиновителите или, ако такава липсва

правото по общото обичайно пребиваване на осиновителите или ако такава няма,

правото на държавата, с която семейният живот на осиновителите е свързан в най-голяма степен (член 60, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, в които не се допуска осиновяване:

Осиновяване не се допуска, ако приложимото право, което урежда връзките между осиновения и неговите или нейните биологични родители, не признава или не допуска осиновяване при такива обстоятелства. (член 60, параграф 4 от португалския Граждански кодекс).

Случаи, при които се изисква съгласие за осиновяване или за презумпция за произход:

Когато по личния закон на осиновения се изисква такава съгласие (член 61, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Когато законът, който урежда отношенията между заинтересованата страна и трета страна, с която имат законно семейно или настояническо отношение, изисква съгласието на третото лице (член 62, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5 Брак, извънбрачни двойки/фактическо съжителство, партньорства, развод, съдебна раздяла, задължения за издръжка

3.5.1 Брак

Личният закон на лицата, които сключват брак се прилага:

към дееспособността им да сключат брак;

към дееспособността им да сключат предбрачен договор ;

към правилата относно липсата на съгласие или опороченото съгласие на договарящите се страни (член 49 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към формата на брака е следното:

Правото на държавата, в която се сключва бракът,

Националното право на единия от съпрузите, ако и двамата са чуждестранни граждани, които сключват брак в Португалия пред съответните консулски или дипломатически длъжностни лица и ако по въпросното право се предоставя същата компетентност на португалските консулски и дипломатически длъжностни лица (член 51, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

Брак между двама португалски граждани или между португалски гражданин и гражданин на друга държава може да се сключи пред служител на дипломатическите или консулските служби на португалската държава или пред свещеник от католическата църква (член 51, параграф 2 от португалския Граждански кодекс);

Във всеки от случаите, посочени в предходния параграф, сключването на брака се предшества от публикуването на съобщения, организирано от компетентния орган, освен при отказ от това право (член 51, параграф 3 от португалския Граждански кодекс);

Църковен брак, сключен в чужбина между двама португалски граждани или между португалски гражданин и гражданин на друга държава, се счита за католически брак и се вписва в Португалия въз основа на енорийските регистри, независимо от правната форма на брака (член 51, параграф 4 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към отношенията между съпрузи и към промени в режима на имуществените отношения между съпрузи е следното:

общото национално право на съпрузите (член 52, параграф 1 от португалския Граждански кодекс) или, ако такова липсва,

правото по мястото на общото обичайно пребиваване или ако няма такова,

правото на държавата, с която семейният живот на съпрузите е свързан в най-голяма степен (член 51, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5.2 Извънбрачни двойки/фактическо съжителство и партньорства

Няма национални стълкновителни норми, които изрично да уреждат въпроси по отношение на двойки без брак/съжителстващи двойки и партньорства.

Във вътрешното право фактическото съжителство е уредено в Закон № 7/2001 от 11 май 2001 г. (Защита на вътрешните партньорства), последно изменен със Закон № 71/2018 от 31 декември 2018 г.

Португалското право определя фактическото съжителство като правното положение на две лица, които независимо от пола си, живеят заедно при същите условия като съпрузи в продължение на повече от две години (член 1, параграф 2 от Закона за защита на домашните партньорства).

При липса на стълкновителни норми, изрично приложими към фактическото съжителство, по аналогия могат да се приложат стълкновителните норми, отнасящи се до отношенията между съпрузи и до промените в режима на семейната имуществена собственост. По отношение на това тълкуване обаче има различия в националната съдебна практика.

3.5.3 Развод и съдебна раздяла

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз, които участват в този механизъм за засилено сътрудничество, приложимото право към развода и законната раздяла се определя от Регламент (ЕС) № 1259/2010 на Съвета, който изключва приложението на посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото те предвиждат различни правила.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Приложимото право към развода и законната раздяла на лицата и към свързаното с тях прекратяване на имуществения режим, е:

общото национално право или ако няма такова,

правото по мястото на общото обичайно пребиваване или ако няма такова,

правото на държавата, с която семейният живот на страните е свързан в най-голяма степен (член 52 от португалския Граждански кодекс,

приложим към законната раздяла на лица и към свързаното с нея прекратяване на имуществения режим, в съответствие с член 55, параграф 1 от същия кодекс).

Промяна в приложимото право към устойчивостта на брака:

В този случай като основание за развод или раздяла може да послужи само факт, който е бил относим към момента на настъпването му (член 55, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.5.4 Задължения за издръжка

Режим, предвиден в Хагския протокол от 2007 г.

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания), приложимото право към задълженията за издръжка, произтичащи от семейни отношения, произход, брак или родство, включително задължения за издръжка на деца, чиито родители нямат сключен брак, се определя в съответствие с Хагския протокол за приложимото право към задълженията за издръжка от 23 ноември 2007 г., който има предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото в тях е предвидено друго.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

В зависимост от случая, приложимо е правото, посочено по-горе:

в раздел „Установяване на произход, в това число осиновяване“, що се отнася до *отношенията между родители и деца и отношенията между осиновители и осиновени;*

в раздел „Брак, двойки без брак/съжителстващи двойки, партньорства, развод, законна раздяла и задължения за издръжка“, що се отнася до *отношенията между съпрузи.*

В случаите, когато издръжката е дължима въз основа на други семейни отношения:

Приложимото право е личният закон на съответните страни.

В случаите, когато задължението за издръжка произтича от правни сделки:

Приложимото право е правото, посочено по-горе в раздел „Договорни задължения и правни актове“, по-специално по отношение на *задълженията, произтичащи от правни сделки и съществува на сделката.*

В случаите, когато задължението за издръжка произтича от наследяване или завещателно разпореждане:

Приложимото право е правото, посочено по-долу в раздел „Завещания и наследства“.

3.6 Режими на имуществени отношения

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз, които участват в този механизъм за по-тясно сътрудничество, една от които е Португалия, приложимото право към режима на имуществените отношения към и имуществените последици на регистрираните партньорства се определя съответно от Регламент (ЕС) 2016/1103 на Съвета и Регламент (ЕС) 2016/1104 на Съвета, които имат предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото в тях е са предвидени различни правила.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Приложимото право към предбрачни договори (същество и последици) и към режима на имуществени отношения между съпрузи (по закон или уреден с договор), е следното:

националното право на съпрузите към момента на сключване на брака (член 53, параграф 1 от португалския Граждански кодекс); или, ако съпрузите не са граждани на една и съща държава,

правото на тяхното общо обичайно пребиваване към момента на сключване на брака; или, ако такова липсва,

правото по местонахождението на тяхното първо семейно жилище (член 53, параграф 1 от португалския Граждански кодекс); или,

някой от горепосочените режими, ако е приложимо чуждо право, едно от лицата, които сключват брак, е с обичайно местопребиваване в Португалия и режимът не засяга правата на трети лица преди договора (член 53, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Относно промените в режим на имуществени отношения, вж. препратката към *отношенията между съпрузите и промените в режима на имуществени отношения* в т. 3.5.1 по-горе — 'Брак' (член 54 от португалския Граждански кодекс).

3.7 Завещания и наследяване

Режим съгласно законодателството на ЕС

В държавите членки на Европейския съюз (с изключение на Дания, Ирландия и Обединеното кралство), приложимото право към наследяването се определя в съответствие с Регламент (ЕС) № 650/2012, който има предимство пред посочените по-долу национални стълкновителни норми, доколкото те предвиждат различни правила.

Европейското законодателство в областта на наследяването не засяга приложимостта на международните конвенции, по които Португалия е страна към момента на неговото приемане (член 75, параграф 1 от Регламент (ЕС) № 650/2012).

Въпреки че Португалия е страна по Хагската конвенция от 1961 г. относно стълкновението на закони в областта на формата на завещателните разпореджания, към настоящия момент (април 2021 г.) Португалия не е ратифицирала конвенцията и следователно не е обвързана от същата.

Международните завещателни разпореджания са уредени във Вашингтонската конвенция от 1973 г. за единен закон за формата на завещателните разпореджания с международен елемент, по която Португалия е страна, ратифицирана с Наредба-закон № 252/75 от 23 май 1975 г., и в разпоредбите на португалския Кодекс за нотариалната дейност.

Режим съгласно националните стълкновителни норми

Личният закон на завещателя към момента на настъпване на смъртта се прилага:

към наследяването в случай на смърт

към правомощията на управителя на наследството и тези на изпълнителя на завещанието (член 61 от португалския Граждански кодекс).

Правото на завещателя към момента на изявлението се прилага:

към способността да съставя, променя или отменя разпореджания в случай на смърт (член 63, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

към изискванията за специална форма на завещателното разпореджание съобразно възрастта на завещателя (член 63, параграф 1 от португалския Граждански кодекс);

към тълкуването на клаузите и разпоредбите в случай на смърт, освен ако не е налице препращане към друго право (член 64, буква а) от португалския Граждански кодекс);

към липсата на съгласие или наличието на пороци на съгласието (член 64, буква б) от португалския Граждански кодекс);

към допустимостта на съвместните завещания (член 64, буква в) от португалския Граждански кодекс);

към допустимостта на договорите за наследство, без да се засягат посочените правила в раздел „Режими на имуществени отношения“ (член 64, буква в) от португалския Граждански кодекс).

Важно:

В случай на промяна на личния закон, след като е било извършено разпореджанието с имуществото в случай на смърт, лицето, което изпълнява разпореджанието, все пак може да отмени въпросното разпореджание съгласно предходния личен закон (член 65, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Що се отнася до формата на разпореджанието с имущество в случай на смърт и до отмяната или промяната на разпореджанието, алтернативно може да се приложи следното право:

правото по мястото, където е извършено действието; или

личният закон на починалия към момента на изявлението; или

личният закон на починалия към момента на настъпването на смъртта; или

правото, към което препращат приложимите национални стълкновителни норми (член 64, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Ограничения на този режим:

Трябва да се спазва формата, която се изисква според личния закон на починалия към момента на изявлението, ако неспазването води до недействителност или неприложимост на изявлението, дори ако е направено в чужбина.

3.8 Недвижимо имущество

Приложимото право към владението, собствеността и други вещни права, е:

правото на държавата, на чиято територия се намира имуществото (член 46, параграф 1 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към учредяването и прехвърлянето на вещни права върху превозвани вещи, е:

правото на държавата на местоназначение (член 46, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към учредяването и прехвърлянето на вещни права върху транспортни средства, подлежащи на регистрация, е:

правото на държавата по регистрация на съответното превозно средство (член 46, параграф 3 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към способността за учредяване на вещни права върху недвижим имот или за разпореджания с него е:

правото по мястото, където се намира имотът, при условие че това е определено във въпросното право, или ако не е, съответният личен закон (член 47 от португалския Граждански кодекс).

Приложимото право към авторското право, е:

правото на мястото на първото публикуване на произведението или, ако произведението не е публикувано,

личният закон на автора, без да се засягат разпоредбите на специалното законодателство. (член 48, параграф 1 от португалския Граждански кодекс)

Приложимото право към индустриалната собственост е:

правото на държавата, в която е създаден обектът на индустриална собственост (член 48, параграф 2 от португалския Граждански кодекс).

3.9 Несъстоятелност

По принцип, приложимото право е законът на държавата, в която е образувано производството (член 276 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия).

Съществуват изключения от това правило по отношение на последиците от обявяването в несъстоятелност в някои случаи:

- трудовите договори и трудовите правоотношения се уреждат от закона, приложим към трудовите договори (член 277 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- по отношение на правата на длъжника върху недвижимо имущество, плавателен съд или въздухоплавателно средство, подлежащи на регистрация в публичен регистър, се прилага правото на държавата, под чиято юрисдикция се води регистърът (член 278 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- договорите, чрез които се предоставя правото на придобиване на вещни права или право на ползване върху недвижими вещи, се уреждат единствено от правото на държавата, на чиято територия се намират недвижимите вещи (член 279, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата на продавача във връзка с активи, продадени на несъстоятелния длъжник със запазване на правото на собственост, както и вещните права на кредитори или трети лица върху активи, принадлежащи на длъжника, които към момента на образуване на производството са се намирали на територията на другата държава, се уреждат единствено от правото на тази държава (член 280, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата, свързани с регистрирани или депозирани ценни книжа, се уреждат от закона, приложим към тяхното прехвърляне, съгласно член 41 от португалския Кодекс за ценните книжа (член 282, параграф 1 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- правата и задълженията на страните, участващи на финансов пазар или в платежна система съгласно член 2, буква а) от Директива 98/26/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 май 1998 г. или еквивалентна такава, се уреждат от правото, приложимо към тази система (член 285 от португалския Кодекс за ценните книжа и член 282, параграф 2 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- сделките за продажба и обратно изкупуване по смисъла на член 12 от Директива 86/635/ЕИО на Съвета от 8 декември 1986 г. се уреждат от правото, приложимо към такива договори (член 283 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия);
- текущите производства, отнасящи се до актив или право, които са неразделна част от масата на несъстоятелността, се уреждат единствено от правото на държавата, в която се провежда производството по несъстоятелност (член 285 от португалския Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия).

Връзки към относимото национално законодателство

[Конституция на Португалия](#)

[Португалски граждански кодекс](#)

[Кодекс за нотариалната дейност](#)

[Кодекс за несъстоятелността и оздравяването на търговски предприятия](#)

Финални бележки

Информацията, съдържаща се в този информационен документ, е от общ характер и не е изчерпателна. Тя не е обвързваща за звеното за контакт, Европейската съдебна мрежа по граждански и търговски дела, съдилищата или други лица. Информацията не цели да замести получаването на съвет или консултация относно действащото приложимо право.

Последна актуализация: 09/11/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответното звено за контакт към Европейската съдебна мрежа. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Нито ЕСМ, нито Европейската комисия поемат каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.